

„Udržitelné odpadové hospodářství z pohledu obcí – Strategie rozvoje nakládání s odpady v obcích a městech ČR“

Mgr. Barbora Němcová
Svaz měst a obcí ČR

Svaz měst a obcí České republiky

Svaz měst a obcí České republiky (SMO ČR) je **celostátní, dobrovolnou, nepolitickou a nevládní organizací**, založenou jako zájmové sdružení právnických osob.

Členy Svazu jsou **obce a města**. Činnost Svazu je založena především na aktivitě starostů, primátorů a členů zastupitelstev obcí a měst, kteří se nad rámec svých povinností věnují i obecným problémům samosprávy.

Svaz měst a obcí ČR se podílí se na přípravě a tvorbě návrhů legislativních i nelegislativních opatření v oblastech týkajících se kompetencí obcí. Hlavním cílem je **obhajovat společné zájmy a práva měst a obcí a vytvářet tak příznivé podmínky k jejich rozvoji**.

V současné době Svaz sdružuje kolem dvou a půl tisíce měst a obcí, což je 80 % obyvatel ČR.

Proč Strategie?

- Dokončena v srpnu 2008 v reakci na návrh „velké novely“ zákona o odpadech MŽP
- Teze rozvoje OH (2 novely zákona)
- Rozšířené Teze – MŽP, MPO, MF, SMO ČR, AK ČR, HK ČR a další = rámec nového legislativního řešení, schváleny vládou v srpnu 2010
- Aktualizace Strategie v květnu 2011
- **Strategie rozpracovává návrhové okruhy a opatření z Tezí a Rozšířených tezí z pohledu samospráv měst, obcí a krajů (SMO ČR + AK ČR)**

Obsah Strategie

- Analytická část
 - Shrnuje poznatky o produkci a nakládání s vybranými hlavními skupinami odpadů, se kterými hospodaří obce
 - Obsahuje informace o postojích a názorech obyvatel, ekonomické ukazatele odpadového hospodářství obcí, přehled nástrojů používaných k řízení OH
 - Aktualizace obsahuje nově údaje za období 2007-2009/10
- Návrhová část obsahuje řešení vybraných oblastí OH obcí a to v kontextu regionálního integrovaného systému nakládání s odpady.

Výstup analytické části - Základní východiska pro systémové řešení OH v obcích

- **Podpora rozvoje odděleného sběru a následné recyklace** a dalšího využití materiálově využitelných složek komunálních odpadů.
- **Zajištění nakládání s biologicky rozložitelnými odpady** na úrovni obcí a to od sběru až po konečné využití odpadů a produktů z nich.
- **Zajištění energetického využití směsných komunálních odpadů** včetně jejich biologicky rozložitelné složky jako nejvhodnější alternativy, která omezuje ukládání směsných komunálních odpadů na skládky.
- **Podpora vytváření regionálních integrovaných systémů nakládání s odpady z obcí**, které zajistí stabilní a dlouhodobě udržitelné hospodaření s odpady.

Principy návrhové části

- Veškeré návrhy řešení a opatření se týkají pouze odpadů pocházejících z produkce obcí, vč. odpadů původců zapojených do systému nakládání s odpady v obcích. Nezabývají se řešením odpadů ostatních původců.
- Jako jediné závazné cíle jsou uvažovány cíle vycházející ze směrnic EU, které jsou nebo budou implementovány do právních norem ČR. Ostatní cíle stanovené státem revidovány a upraveny s ohledem na navržená řešení.
- Navrhovaná řešení zohledňují hierarchii nakládání s odpady, upřednostňují tedy vhodné formy využívání odpadů před jejich konečným odstraněním.
- Navrhovaná řešení zohledňují současný stav nakládání s odpady a to včetně technické vybavenosti a ekonomické a sociální únosnosti při splnění požadavků na ochranu životního prostředí. Strategie navrhuje reálné možnosti budoucího OH ČR.
- Veškeré toky odpadů, nakládání s nimi a činnosti související s organizací odpadového hospodářství jsou řešeny jako součást integrovaného systému nakládání s odpady. Jednotlivá řešení jsou navržena vždy s ohledem na jejich začlenění do integrovaných systémů nakládání s odpady a to na úrovni ČR a regionů.

Návrhová část

- Východiska a principy
- Prognóza produkce a nakládání s odpady
- Regionální ISNKO
 - Upřesnění pojmů a definic
 - Využitelné odpady
 - BRKO a směsný komunální odpad
 - Živnostenské odpady
 - Zpětný odběr výrobků
- Provozování zařízení pro sběr a svoz, úpravu, využití a odstranění
- Ekonomické nástroje
 - Skládkovací a kompenzační poplatek
 - Zpoplatnění obyvatel
 - Zpoplatnění živnostníků
 - Investice a veřejná podpora
- Statistika a evidence

Rámec pro realizaci cílů = ISNO

- = **společné řešení odpadového hospodářství** - Systém, umožňující optimálním nastavením jednotlivých procesů a prvků trvale udržitelné řešení odpadového hospodářství v určitém prostoru a časovém horizontu.
- Jde jednoduchou strategii, která koordinuje prevenci, sběr, využití a odstranění KO v celém odpadovém toku, směřující k efektivnímu provozování OH obcí, při respektování ekonomických, sociálních a enviromentálních požadavků.
- **Hlavní cíle regionálního ISNO**
 - omezovat vznik odpadů
 - minimalizovat skládkování odpadů
 - maximalizovat využívání odpadů ve vazbě na další průmyslové segmenty (energetika, zemědělství, výroba z druhotných surovin apod.) v regionu
 - optimalizovat veškeré činnosti v odpadovém hospodářství s ohledem na vynaložené náklady a ekonomickou udržitelnost
 - zajistit dlouhodobou stabilitu odpadového hospodářství v regionu

Popis regionálního ISNO

Z technického hlediska

- procesy nakládání s odpady (sběr, svoz, úprava, různé způsoby využití, odstranění)
- komoditami odpadů, které jsou v rámci systému řešeny a to včetně těch, které jsou v režimu zpětného odběru
- Vhodnými technologiemi pro procesy a komodity s ohledem na environmentální a ekonomické dopady

Z hlediska účastníků ISNO

- Obce jako původci a majitelé odpadů, spolu s kraji jako hlavní organizátoři ISNO
- Občané – spotřebitelé
- Průmysl jako původce odpadů, jako realizátor odpadových služeb, jako zajišťovatel zpětného odběru

Role v ISNO

- **Občan** – spotřebitel – rozhoduje o množství produkováných odpadů a nakládání s nimi
- **Obce a města** – původci a majitelé odpadů – určují podmínky shromažďování a způsobu sběru na svém území, komunikují s občany a kontrolují dodržování podmínek systému, vybírají úhradu nákladů systému nakládání s KO na svém území od občanů.
- **Kraje** – tvoří koncepce systému a rozvíjí potřebnou infrastrukturu z hl. technické vybavenosti území k nakládání s komunálními odpady, poskytují veřejné dotace na rozvoj ISNO
- **Soukromý sektor, průmysl** – původce odpadů ale rovněž realizátor odpadových služeb, zajišťovatel zpětného odběru, zpracovatel odpadů

Procesy a zařízení v ISNO...

Klíčová:

- Systém sběru využitelných, objemných, nebezpečných, směsných a dalších odpadů, včetně zpětného odběru výrobků
- Systém svozu a přepravy včetně překládacích stanic
- Zařízení pro dotřídění a úpravu odpadů (zejména využitelných)
- Zařízení pro energetické využití směsných a BR odpadů – vazba na energetickou koncepci regionu (vazba na regionální využití OZE)
- Zařízení pro využití vhodných BR odpadů z obcí (kompostárna, bioplynová stanice)
- Zařízení pro konečné odstranění odpadů – vazba na regionální využití OZE

...Procesy a zařízení v ISNO

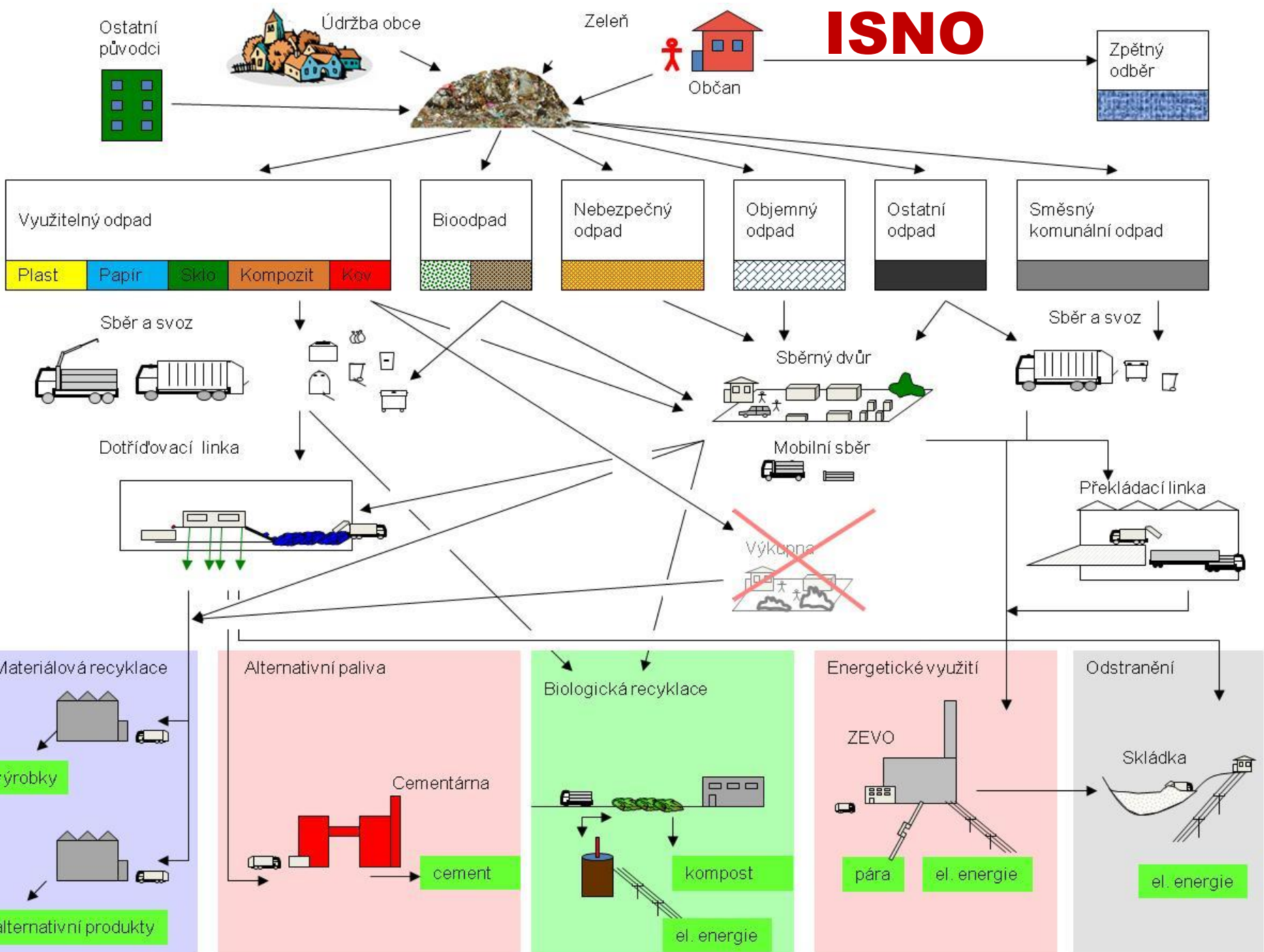
Nutná pro zajištění funkčnosti :

(zařízení nadregionálního nebo mezinárodního významu)

- Zařízení pro využití druhotných surovin
- Demontážní linky na vybrané výrobky včetně autovraků
- Zařízení pro využití nebo odstranění NO

Doplňková – *v případě krizového vývoje mohou být nestabilním prvkem*

- Výkupny odpadů
- mechanicko-biologická úprava odpadů a využití energetické frakce odpadů z této úpravy v cementárnách

ZÁKLADNÍ NÁSTROJE A OPATŘENÍ K PODPOŘE ISNO...

- Do **legislativy a POH ČR** je nutné zabudovat definici a popis regionálního ISNO jako nástroje pro řízení odpadového hospodářství na úrovni regionů v podobě sdružení obcí a krajů.
- **POH kraje** následně musí v závazné části obsahovat návrh ISNO včetně vymezení klíčových zařízení jako nástroje pro zajištění dostatečného rozsahu sběru, úpravy, využití a odstraňování odpadů (zejména komunálních) vznikajících na území kraje, s důrazem na hierarchii nakládání s odpady (odklon BRKO od skládkování) a cíle POH ČR.
- Kraje rovněž, na základě celostátního POH, převezmou **cíle na plnění materiálového využití z výskytu materiálově využitelných složek z KO** – plast, papír, sklo, kovy - za účelem plnění směrnice EU o odpadech – 50 % do roku 2020

...ZÁKLADNÍ NÁSTROJE A OPATŘENÍ K PODPOŘE ISNO...

- **Spolupráci obcí, měst a kraje** na společném řešení odpadového hospodářství je nutné potvrdit **smluvně** formou účasti na některé z forem obchodních společností nebo písemnou dohodou o spolupráci se společnými závazky – rozhodování o společném vývoji OH, společné investice do zařízení, optimalizace sběrových systémů...
- **obce** jakožto původci odpadů by měly směřovat své odpady do krajem definovaných zařízení v krajském POH;
- Na regionální ISNO by měla být vázána **veřejná finanční podpora** výstavby klíčových zařízení.
- Na rozvoj regionálního ISNO (podpora využití odpadů) bude směřován **výnos z poplatku za skládkování – ceny za uložení tuny odpadu na skládku.**

...ZÁKLADNÍ NÁSTROJE A OPATŘENÍ K PODPOŘE ISNO

- V krajích se bude jednat o **účelově vázané prostředky** na rozvoj ISNO nebo OH obcí a kraje (bude upraveno zákonem)
 - Část prostředků bude určena na investice v OH zaměřených na využití odpadů
 - Část na provoz ISNO
 - Obce se budou moci v rámci dotačních titulů přihlásit o podporu materiálového nebo energetického využití odpadů.
- **Rozšíření pravomoci krajů** neudělit souhlas s provozem zařízení, které je v rozporu s krajským POH a ISNO. Možnost omezení vydání nebo prodloužení souhlasu k provozu zařízení.
- Součástí krajského POH bude **dlouhodobá komunikační strategie** zaměřená na aktivní zapojení obyvatel do třídění a recyklace odpadů a dalších způsobů nakládání s odpady v rámci regionálního ISNO.

Biologicky rozložitelné komunální odpady

Pro potřeby Strategie rozdělen na 4 skupiny podle preferovaného způsobu nakládání:

- Recyklovatelné BRKO - oddělený sběr a recyklace (papír, textil, příp. dřevo)
- Bioodpad – (rostlinný, ze zeleně) – aerobní a anaerobní digesce (kompostárny, bioplynové stanice)
- BR směsný komunální odpad (energetické využití)
- Objemný odpad (dotřídění, využití)

Biologicky rozložitelné komunální odpady

Opatření a nástroje

- vymezit základní skupiny bioodpadů podle jejich vlastností a určit vhodné způsoby nakládání s nimi s ohledem na uvedené vlastnosti a to včetně požadavků na technologie zpracování a kvalitu výstupních produktů s ohledem na jejich užitnou hodnotu pro praxi
- **tři základní skupiny BRKO/BRO:**
 - **BRKO rostlinného původu vhodný pro kompostování,**
 - **BRKO živočišného původu nevhodný pro kompostování se speciálními podmínkami nakládání – anaerobní digesce,**
 - **biologicky rozložitelný podíl směsného komunálního odpadu vhodný pro energetické využití**
- Veškerý rostlinný materiál nebo biologicky rozložitelný odpad sbíraný v obci odděleně bude vždy považován za odpad. Zařízení, ve kterých bude tento materiál a odpad dále zpracováván bude zařízením určeným pro nakládání s odpady a to včetně již provozovaných tzv. malých zařízení.

Biologicky rozložitelné komunální odpady

Opatření a nástroje

- **Cíl postupného snížení množství BRKO ukládaného na skládky odpadů** - využití BRKO bude podpořeno následujícími nástroji:
- Zákaz skládkování odděleně sebraných bioodpadů nebo odpadů z údržby zeleně.
- Vytvoření podmínek a vhodných nástrojů ve spolupráci s MZe pro využití výstupních produktů ze zpracování odděleně sebraných BRO v obcích a zejména v lokální zemědělské výrobě.
- Systém sběru a využití hlavních druhů BRKO bude povinnou součástí regionálních ISNO.
- **Revize metodiky výpočtu** množství skládkovaného BRKO podle směrnice o skládkování
 - Revize množství BRKO z r.1995 zahrnutím využitých odpadů ze zeleně, které nejsou v režimu odpadů podle zákona o odpadech
 - Výpočet využitých odpadů ze zeleně zahrnutím domácího kompostování a údržby veřejné zeleně
 - Produkované množství vztaženo pouze na komunální odpad z obcí

Způsob nakládání s BRKO v obcích

Obec je povinna:

- stanovit systém nakládání s BRKO v obci
- zajistit oddělený sběr BRKO rostlinného původu od občanů (příp. může umožnit sběr i od původců zapojených v systému obce).
- Rozsah a způsob sběru stanovuje obec s ohledem na podmínky dalšího zpracování BRKO. Předpokládá se vazba na řešení v regionálním ISNO.
- Obec zajistí využití odděleně sebraných bioodpadů z veřejné zeleně.

Děkuji za pozornost

Strategie je ke stažení na

www.smocr.cz

Mgr. Barbora Němcová

bnemcova@smocr.cz